

“Puhtaiden ajoneuvojen lain” vaatimukset hankinta- toiminnalle ja vaatimusten käytännön vaikutukset hankintoihin

Ilkka Liljander

KEINO-Osaamiskeskus, Etelä-Savo

22.2.2022

Ilkka Liljander

KESTÄVIEN JA INNOVATIIVISTEN JULKISTEN HANKINTOJEN VERKOSTOMAINEN OSAAMISKESKUS - KEINO

22.2.2022

Ilkka Liljander

2

»» hankintakeino.fi

Mikä KEINO-osaamiskeskus?

- *Kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen verkostomainen osaamiskeskus KEINO*, on osa hallitusohjelman toteutusta, jonka toimintaa ohjaa ja rahoittaa työ- ja elinkeinoministeriö.
- **KEINO-osaamiskeskus tukee ja auttaa julkisia hankkijoita** kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen kehittämisessä.

KETKÄ OSAAMISKESKUKSEN MUODOSTAVAT?

- Osaamiskeskuksen muodostivat Motiva, Suomen Kuntaliitto, VTT, Business Finland, SYKE, Hansel, KL-Kuntahankinnat ja Sitra.
- KEINO-osaamiskeskus aloitti toimintansa 1. maaliskuuta 2018. Vuonna 2022 osaamiskeskukseen kuuluvat seuraavat organisaatiot:
- www.hankintakeino.fi

22.2.2022

Ilkka Liljander

4

»» hankintakeino.fi

”Laki puhtaista ajoneuvoista”

- **Laki ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista (740/2021)**
- lailla pannaan täytäntöön puhtaiden ja energiatehokkaiden moottoriajoneuvojen edistämisestä annetun direktiivin 2009/33/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1161.
- Suomen on varmistettava, että ajoneuvo- ja liikennepalveluhankinnoissa täytetään jäsenmaakohtainen vähimmäisosuus ympäristöystävällisiä ja energiatehokkaita ajoneuvoja.

Lain tavoitteet ja velvoitteet

- edistetään liikenteen päästövähennyksiä kasvattamalla nolla- ja vähäpäästöisten ajoneuvojen osuutta julkisissa hankinnoissa
- asettaa jäsenmaille sitovat prosentuaaliset vähimmäisvelvoitteet puhtaiden ajoneuvojen osalta kahdelle hankinta-ajanjaksolle
- laki koskee julkisia hankintayksiköitä, kuten kuntia ja kuntayhtymiä, valtion virastoja, liikelaitoksia, hankintalain soveltamisalaan kuuluvia yhtiöitä sekä seurakuntia ja julkisoikeudellisia laitoksia
- kunta tulkitaan yhdeksi hankintayksiköksi

Lain soveltamisala

- laki koskee EU-kynnysarvon ylittäviä hankintoja (tavara/palveluhankinnoissa 215 000 €, erityisalojen hankintalaissa 431 000 €)
- varmistaa vähimmäisosuus puhtaita ajoneuvoja koskevat lain vaatimuksen **kahdella hankinta-ajanjaksolla**, jotka ovat **2.8.2021-31.12.2025** sekä **1.1.2026-31.12.2030**
- lakia sovelletaan vain hankinta-ajanjakson puitteissa julkaistuihin hankintailmoituksiin
- ajoneuvohankinnalla tarkoitetaan ajoneuvon ostoa, vuokrausta, leasingia tai osamaksukauppaa

Hankintanimikkeistöpohjainen soveltaminen

- **Palveluhankintojen** osalta lakia sovelletaan kuitenkin **vain seuraavien** yhteisen hankintanimikkeistön (CPV) nimikkeisiin:
 1. 60112000-6 –nimikkeeseen kuuluvien **joukkoliikennepalvelujen** suorittaminen maanteitse;
 2. 60130000-8 –nimikkeeseen kuuluvien matkustajien **erikoismaantiekuljetusten** suorittaminen;
 3. 60140000-1 –nimikkeeseen kuuluvien **tilausmatkustajaliikenteen** palvelujen suorittaminen;
 4. 90511000-2 –nimikkeeseen kuuluvien **jätteiden keruupalvelujen** suorittaminen;
 5. 60160000-7 –nimikkeeseen kuuluvien **tieliikenteen postikuljetusten** suorittaminen;
 6. 60161000-4 –nimikkeeseen kuuluvien **pakettien kuljetuspalvelujen** suorittaminen;
 7. 64121100-1 –nimikkeeseen kuuluvien **postin jakelupalvelujen** suorittaminen;
 8. 64121200-2 –nimikkeeseen kuuluvien **pakettien jakelupalvelujen** suorittaminen.

Merkittävimmät rajaukset soveltamiselle

- Laki ei koske:
 - **esteettämiä M1-luokan ajoneuvoja** (henkilöautot, joissa on kuljettajan lisäksi tilaa enintään kahdeksalle henkilölle ja joissa on yksi tai useampi matkustajapaikka pyörätuolissa istuvalle matkustajalle) ja **L-luokan ajoneuvoja** (mm. mönkijät).
 - **erikoiskäyttöön tarkoitettujen moottoriajoneuvojen** hankintoihin (traktorit, hälytysajoneuvot ja asevoimien ajoneuvot)
 - ajoneuvoja, jotka on suunniteltu ja rakennettu käytettäväksi pääasiassa **rakennustyömailla, louhimoissa, satamissa tai lentokentillä** tai ajoneuvot, jotka on tarkoitettu **lumen auraukseen**.
 - M3-ajoneuvoluokan linja-autoissa vain ns. kaupunkibussit (M3, alaluokat I ja A) kuuluvat lain soveltamisalaan, kun taas ns. **seutuliikenteen bussit** (M3, alaluokka II) ja **kaukoliikenteen bussit** (M3, alaluokka III) on rajattu pois.

Laissa on yleiset ja eriytetyt vaatimukset

- Yleiset vaatimukset kansalliselle tasolle
- Eriytetyt vaatimukset kuntasektorille maakunnittain
- Lisäksi tiukemmat vaatimukset 17:lle suurimmalle kaupungille

Puhdas ajoneuvo	2.8.2021-31.12.2025	1.1.2026-31.12.2030
Henkilöautot ja kevyet ajoneuvot	sähkö, vety tai päästörajan alittava lataushybridi (<50g CO2/km)	Täyssähkö, vety
Kuorma-autot ja linja-autot	uusiutuva dieseli, maakaasu, biokaasu, vety tai sähkö	uusiutuva dieseli, maakaasu, biokaasu, vety tai sähkö

Kansallisen tason yleisvelvoitteet

- Lain yleisvelvoitteet ovat seuraavat:

Ajoneuvo	Alkaen 2.8.2021	Alkaen 1.1.2026
Henkilö- ja kevyet hyötyajoneuvot (ajoneuvoluokat M1, M2* ja N1)	38,5 % (max CO2 50 g/km)	38,5 %
Kuorma-autot (ajoneuvoluokat N2 ja N3)	9 %	15 %
Linja-autot (ajoneuvoluokka M3, alaluokat I ja A)	41 % (lisäksi organisaatiokohtaisia sähköbussivaatimuksia)	59 % (lisäksi organisaatiokohtaisia sähköbussivaatimuksia)

Henkilöautot ja Kuorma-autot

Alue	Henkilöautot ja kevyet hyötyajoneuvot (M1, M2, N1)	Kuorma-autot (N2, N3)
Kaupungit*	50 %	15 %
Maakunnat 1**	35 %	5 %
Maakunnat 2***	20 %	0 %

Maakunnat 2*** mm. Etelä-Savo

Joukkoliikenne

Organisaatio	Alkaen 2.8.2021 0-päästöisiä	Alkaen 1.1.2026 0-päästöisiä
HSL Helsingin seudun liikenne	35 %	60 %
Tampereen seudun joukkoliikenne	15 %	25 %
Turun seudun joukkoliikenne	15 %	25 %
Lahden seudun joukkoliikenne	5 %	10 %
Jyväskylän seudun joukkoliikenne	5 %	10 %
Oulun seudun joukkoliikenne	5 %	10 %
Muut toimivaltaiset kunnalliset joukkoliikenneviranomaiset	0 %	0 %

Lain vaatimukset Etelä-Savossa

	2.8.2021-31.12.2025	1.1.2026-31.12.2030
Henkilöautot ja kevyet hyötyajoneuvot	20 %	20 %
Kuorma-autot	0 %	5 %
Linja-autot	0 %	0 %

Uusi laki ei enää edellytä hankintayksikköä asettamaan vaatimuksia kaikkien autojen tai kuljetuspalvelujen energiatehokkuudelle, hiilidioksidipäästöille ja terveydelle haitallisille pakokaasupäästöille!

Lain vaatimukset hankinnan toteutukselle

- Lainsäädäntö ei aseta vaatimuksia hankinnan toteutustavalle. Puhtaalle kalustolle voidaan asettaa kilpailutuksessa vaatimuksia tai kannusteita esimerkiksi seuraavilla periaatteilla:
 - Pakollisena vaatimuksena: Ajoneuvon X tulee olla puhdas ajoneuvo
 - Vertailtavana (laatu)pisteytysperusteena: Puhtaasta ajoneuvosta X saa enemmän pisteitä
 - Sopimukseen kirjattu bonusmalli: Hankintayksikkö maksaa sopimuskumppanille bonusta/korkeamman hinnan, jos ajoneuvo täyttää puhtaiden ajoneuvojen lain vaatimukset

Mikä neuvoksi?

- Ennakoiva markkinavuoropuhelu asioiden huomioimiseksi sekä tilaajan, tarjoajan että loppuasiakkaan/kuntalaisen näkökulmasta on aloitettava mitä pikimmiten
- Palveluja tuottavien yritysten näkökulma tulee ottaa huomioon mahdollisimman varhaisessa vaiheessa
- Jos laki ei aseta pakottavia vaatimuksia niin siirtymäajat ovat suositeltavia!
- Hankintojen yhteydessä on aina järjestettävä hankintakohtainen markkinavuoropuhelu – ja se on tehtävä ajoissa!

Kiinnostavatko hankintakeinot?

Lisätietoja Innovatiivista ja kestävästä julkisista hankinnoista:

Seuraa osaamiskeskusta

- www.hankintakeino.fi
 - /uutiskirjetilaus
 - /ajankohtaista/tapahtumat/tulevat
 - /ajankohtaista/uutiset-artikkelit
- Sosiaalisessa mediassa Twitterissä, LinkedInissä ja Youtubessa

@hankintakeino / Kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen verkostomainen osaamiskeskus, KEINO

<https://www.kuntaliitto.fi/yleiskirjeet/2021/laki-ajoneuvo-ja-liikennepalveluhankintojen-ymparisto-ja>

Kiitos!

Ilkka Liljander

KEINO-muutosagentti, Etelä-Savo

ilkka.liljander@mikseimikkeli.fi

0447945695